

HOMOSEXUALITATEA ȘI ISPITELE MINȚII MODERNE

Autor: Tudor-Alexandru Jinga | 24 iunie 2023

Revoluția sexuală și mutația ontologică a minții moderne

Arareori o temă precum cea legată de normalizarea homosexualității aprinde atâtea spirite și creează tensiuni atât de mari în istorie. Întotdeauna în astfel de cazuri este vorba de revoluții de anvergură, de schimbări de paradigmă majore, ce nu lasă pe nimeni neafectat. Se răscolesc și se disecă pe viu fundamentele celor mai profunde credințe; se pun în discuție norme „de bun simț”, de la sine înțelese, după care toată lumea își ducea viața de sute, poate mii de ani. Nu este vorba că oamenii nici măcar nu se gândeau să chestioneze aceste norme, oamenii erau dispuși să își dea viața și să ucidă pentru ele, fiindcă întotdeauna au fost o parte profundă a identității noastre.

Și totuși apar astfel de momente în istorie; sau mai bine spus trebuie să ne așteptăm să apară. Trebuie să ne așteptăm la orice, mai ales din momentul apariției gândirii moderne. Modernitatea este deconstrucție și reconstrucție permanentă; este revoluție permanentă: nimic nu mai are valoare absolută, *per se*, totul este chestionabil, totul trebuie chestionat. Nimic nu mai este sfânt, fiindcă cele mai sfinte și profunde credințe, cele mai adânc înrădăcinate obiceiuri și moduri de viață, toate fațetele existenței sunt puse la îndoială de obsesia carteziană. Care este totuși miza? Pentru ce să dai *totul*? Adevărul! Ce cuvânt mare și gol, într-un fel. Dar asta este realitatea: a fost *adevărat* ceea ce am crezut până acum? Este *adevărat* ceea ce credem acum? Știm *cu adevărat* ceea ce pare că știm? Acestea sunt gândurile care obsedează mintea modernă. Descartes a deschis calea scufundării în îndoială, marcând codul genetic al minții moderne. Teoria *mutației ontologice* a lui Blaga își găsește aici corespondentul real, deloc metaforic. *Sensul* este un alt cuvânt mare și vag: obsesia adevărului dă sensul acum. Fericirea și binele sunt posibile numai prin renunțarea la prejudecățile premoderne și acceptarea realității *așa cum este ea*.

Dar ce este adevărat și cum ne putem da seama? Aceasta este o altă frământare seculară continuă a minții moderne. Iar problema existenței adevărului obiectiv și permanent este în continuare ceva dezbătut. Totuși modernul se încrede în observație,

experiment și judecată; știința este borna și farul modernității.

Sexualitatea este una din dimensiunile fundamentale ale umanității, având norme bine reglementate în fiecare cultură și civilizație. Până într-un anumit punct, cred că intuiția lui Foucault este corectă când propune teza determinării normelor sexuale în funcție de timp și spațiu. Orice tip de comportament este influențat și *construit* într-o anumită măsură relativ la o anumită civilizație, într-o anumită epocă. Homosexualitatea este un subiect tabu în aproape toate situațiile, sau, în orice caz, nu este privită în felul în care o privim noi astăzi.

Grila în care privim homosexualitatea în ziua de astăzi este chiar grila cuplurilor și a mariajelor heterosexuale: ca relație asumată între două persoane. Nu spun că nu sunt și alte variabile pe temă. Extrag însă acest tip relativ nou de a categorisi homosexualitatea din principalele revendicări pe care comunitatea gay le are: anume legalizarea parteneriatului civil sau a adopției de copii. Până la această optică, homosexualitatea era fie tabu, fie ceva episodic – dacă ne gândim la antichitatea greacă și romană. Subiectul a devenit astăzi de o importanță fără precedent în istorie, datorită lobbyului constant și agresiv făcut de mișcarea care luptă pentru drepturile gay. „De ce acum?” ne putem întreba. „De ce până acum nu am avut de a face cu astfel de revendicări?”. Din același motiv pentru care până la apariția modernității, și în special a liberalismului, nu au existat nici alte mișcări sociale care să ceară sau să apere diverse drepturi. Și de ce astfel? Relația heterosexuală împlinită în căsătorie este cea „privilegiată”, este cea acceptată. Relația homosexual monogamă, pe modelul căsătoriei heterosexuale este forma cea mai apropiată de norma socială acceptată. Pe viitor, este foarte probabil ca lucrurile să fie și mai diverse decât acum, dat fiind că atunci când vorbim despre parteneriatul civil, tehnic, vorbim despre soluționarea unei situații foarte vagi din punct de vedere juridic. Parteneriatul civil este un contract ce are menirea de a preveni anumite situații neplăcute într-o astfel de relație în plan juridic. La fel ca și în cazul căsătoriei civile, parteneriatul civil este un contract.

De ce s-au „trezit” homosexualii să își ceară drepturile și lucrurile nu au putut rămâne ca și până acum? Ce este cu tot scandalul ăsta? Pentru că, așa cum am sugerat și mai sus, modernitatea le-a dat această idee de a-și cere și câștiga drepturile, la fel ca și altor grupuri sociale. Persoane gay au existat dintotdeauna, numai că nu și-au pus vreodată problema în termenii aceștia. Liberalismul, ca expresie politică a modernității, le-a dat nu doar contextul potrivit, ci și îndrumarea și motivația de a o face. Poate pare ciudat, dar LGBTQ+, mișcarea pentru drepturile persoanelor gay, nu este decât o altă inițiativă prin care un grup social își cere drepturile. Din perspectivă liberală, mișcarea pentru obținerea și protejarea drepturilor persoanelor de același sex este totuna cu mișcarea pentru obținerea și protejarea drepturilor muncitorilor, ale femeii, ale omului în general etc. Liberalismul înseamnă eliberare și protejarea tuturor celor care nu fac rău și nu încalcă libertatea seamănelui. Aceasta este singura constrângere liberală. Iar

dezideratul este să putem trăi cu toții împreună, fiecare în felul său; în pluralism, toleranță și libertate.

Homosexualitatea și adevărul

Începusem prin a vorbi despre știință și cunoaștere, despre criteriile ale adevărului și altele asemenea. Ne putem întreba: dincolo de problema socio-politică este *adevărat* ceea ce susțin aceste mișcări? Cu alte cuvinte, se justifică o astfel de orientare sexuală din perspectiva realității? Este homosexualitatea naturală și înnăscută sau este o pervertire a sufletului și trupului ce urmează păcatului? Dacă este înnăscută și naturală, sunt aceste orientări sexuale o anomalie a naturii, un accident sau, din contra, o necesitate a acesteia? Tradițiile au răspunsuri diferite la aceste întrebări, care sunt relative la narațiunile fiecăreia. În tradiția creștină, de pildă, homosexualitatea este văzută ca o pervertire a naturii umane și, implicit a Chipului lui Dumnezeu. Argumentele în acest sens se găsesc în Scriptură, cu precădere în cartea Facerii: faptul că Dumnezeu l-a făcut pe om bărbat și femeie și faptul că a distrus Sodoma și Gomora din cauza desfrânării.

Spuneam mai sus, însă, că mintea modernă are o altă abordare: nimic nu este luat de-a gata, nimic nu e „sfânt” și absolut. Totul este chestionabil și trebuie cercetat. Acesta este motivul pentru care a progresat știința, iar posibilitățile de cercetare sunt în permanentă îmbunătățire. Situația este următoarea: 1. au existat dintotdeauna persoane care au fost atrase de același sex, dar 2. contextul era diferit, relațiile erau ori episodice, ori încadrate într-o normă social acceptată, de pildă una religioasă – cum era în cazul șamanilor amerindieni dinaintea descoperirii americilor – ori era tabu; prin urmare, nu se puneau problema „cercetării” acestui fenomen; era luat de-a gata și judecat în funcție de acele norme sociale, culturale și religioase; prin urmare, 3. dat fiind că aceste persoane au existat din totdeauna, știința modernă nu a lăsat acest subiect necercetat, mai ales că este vorba și de un grup minoritar, fără drepturi, ba mai mult, adesea asuprit în istorie.

Cauzele naturale ale homosexualității

Studiile experimentale asupra sexualității au început destul de târziu. Au existat câteva inițiative în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dar primul studiu amplu în acest sens este cel al lui Kinsey. Scala Kinsey contestă pentru prima dată cu argumente științifice esențialismul binar al sexului: există bărbați, femei și un spectru mai larg, a cărui extremă este homosexualitatea. Numeroase studii ce i-au urmat au arătat că homosexualitatea este ceva natural, ceva cu care omul se naște. Odată cu apariția

geneticii și a neuroștiinței, s-au putut observa suficiente diferențe între heterosexuali și homosexuali. Este adevărat că studiile nu sunt suficient de concludente pentru a se putea afirma cu certitudine care sunt cauzele exacte ale homosexualității. Însă consensul științific actual este că homosexualitatea are mai degrabă cauze epigenetice, decât genetice, dar că genele joacă un rol esențial. Voi aminti numai câteva dintre ipotezele cu privire la cauzele naturale ale homosexualității.

Pe partea epigenetică, una din cele mai cunoscute ipoteze este *ordinea nașterii fraților și răspunsul imunitar matern*. Studiile au arătat că, cu cât o mama naște mai mulți băieți, cu atât crește probabilitatea ca cei din urmă să fie homosexuali. În timpul fertilizării, celulele bărbatului intră în sângele femeii, ceea ce generează un răspuns imun, generându-se anticorpi, pentru a le neutraliza. Acești anticorpi rămân în sângele femeii, ceea ce crește probabilitatea de a neutraliza în viitor antigenele Y, care au un rol important în dezvoltarea creierului masculin.

O altă ipoteză ce reiese din studii asupra creierului arată o expunere mai mică a creierului bărbaților gay la testosteron și, din contra, o expunere mult mai mare la estrogen; viceversa în cazul femeilor gay. După cum spuneam, s-au făcut numeroase studii și ipotezele sunt de asemenea considerabile, însă aici mă voi rezuma la aceste două exemple.

Necesitate sau anomalie?

Următoarea întrebare este dacă homosexualitatea este sau nu un accident, o anomalie a naturii. American Psychiatric Association considera homosexualitatea o patologie până în 1973, deci până foarte de curând. Ca să fie și mai clar, până în 1973 răspunsul la întrebarea de mai sus era *da*; acesta era consensul științific. Așa că exista și tratament, anume terapia de conversie: un tratament care implică mai multe metode pentru revenirea la orientarea *normală* de sex. Terapia de conversie este acum considerată o soluție pseudo-științifică, fiindcă răspunsul comunității științifice este acum altul: *nu*. Homosexualitatea nu mai este o patologie, fiindcă nu afectează cu nimic în sine sănătatea mentală a persoanelor gay. Ba mai mult, și soluția s-a schimbat; tocmai pe dos: pentru cei care își doresc să își confirme orientarea sexuală, sunt disponibile o serie de tratamente hormonale și operații de schimbare de sex.

Este instructiv să amintesc aici câteva studii legate de operațiile de schimbare de sex, din care poate foarte ușor să reiasă fragilitatea unei astfel de „soluții”. Revista britanică *Clinical Endocrinology* a publicat în 2010 o meta-analiză critică a studiilor și metodelor operației de schimbare de sex, în care afirmă: „Dovezi de calitate foarte scăzută sugerează că terapiile hormonale administrate persoanelor cu GID, ca parte a reatribuirii sexului, sunt susceptibile de a îmbunătăți disforia de gen, funcționarea

psihologică și comorbiditățile, funcția sexuală și calitatea generală a vieții.”¹ Un exemplu de studiu chestionabil este din anul 2001, făcut pe un eșantion de numai 20 de pacienți, care conchide că nivelul de depresie și anxietate au fost mai scăzute în urma operațiilor de schimbare de sex.² Alt studiu similar realizat pe 49 de bărbați transgender arată că aceștia erau într-o stare bună de sănătate fizică și psihică după operațiile respective. O problemă care sare imediat în ochi este numărul redus al subiecților pentru a putea trage o concluzie cât de cât stabilă.

Pe cealaltă parte, un studiu făcut pe un eșantion mult mai mare, de 324 de persoane transgender, pe o perioadă de treizeci de ani (1973-2003), arată că aceștia aveau un risc ridicat de mortalitate, suicid și morbiditate psihică în urma operațiilor, confirmând că un astfel de tratament cu siguranță nu este suficient pentru transsexualism.³ Având în minte situația acesta, ne putem foarte bine întreba de ce operațiile și tratamentele hormonale de schimbare de sex ar fi mai puțin pseudo-științifice ca terapia de conversie. Dar dincolo de aceste contradicții și bâlbe științifice - care nu ar trebui să ne surprindă, fiindcă nu sunt nici primele, nici ultimele - este interesant să urmărim care este baza fiecărui răspuns.

Argumentul pentru care homosexualitatea era considerată o patologie este cel tradițional, pe linia Natural Law: finalitatea naturală a relațiilor sexuale este procrearea, dar homosexualii nu pot procrea. În consecință, cu toate că este o atracție înnăscută, naturală, ea este un accident. Aici adepții evoluționismului și cei ai teismului își dădeau mâna. Fiind, așadar, un accident al naturii, ideal atât pentru persoanele gay, cât și pentru bunăstarea speciei umane, era ca aceștia să poată reveni la normal.

Ipoteza perspectivei actuale este că, dacă homosexualitatea nu ar fi ceva util în procesul evoluției, ar fi fost eliminată în atâtea mii de ani. Prin urmare, ar trebui să fie totuși ceva util. Ce ar putea fi? Propunerea comunității științifice este că rolul homosexualilor ar fi acela de sprijin în procesul reproductiv și pentru bunăstarea generală a speciei umane. Argumentele sunt 1. că homosexualii, dat fiind că nu pot avea copii, și-ar putea lua angajamente pe care mulți heterosexuali nu și le-ar putea lua - inclusiv adopția copiilor lipsiți de familie este un angajament de acest tip; 2. faptul că homosexualii au anumite calități mai dezvoltate precum empatia, îi ajută cu atât mai mult să contribuie la bunăstarea generală.

Ispitele minții moderne

Spuneam mai sus că mintea modernă construiește și deconstruiește, întoarce totul pe toate părțile. Așa se explică de ce până mai ieri ceva era anormal și de ieri a devenit normal. Suferă mintea modernă de bipolaritate și personalitate multiplă? Într-un fel da, într-un fel nu: da, pentru că realmente, în funcție de o descoperire sau alta, lucrurile se

pot schimba foarte repede; nu, pentru că în final, de cele mai multe ori, se ajunge la un consens și la niște concluzii rezonabile, chiar dacă uneori este nevoie de zeci sau sute de ani. Baza epistemologică a minții moderne este conștiința limitei: cunoașterea este limitată, iar aceste limite, în unele cazuri, pot fi lărgite. Nu avem cunoaștere absolută, dar tindem spre ea.

Condiția minții moderne vine și cu bune și cu rele: cu bune, fiindcă în multe cazuri, produsul descoperirilor și tehnicii moderne se dovedește a fi extrem de folositor. Pe de altă parte, incertitudinea și contradicțiile pe care le poate genera pot fi distrugătoare. Nici nu știi dacă lucrurile ar putea sta altfel, odată ce cutia modernă a Pandorei a fost deschisă.

Problema cercetării naturii homosexualității este strâns legată de mișcarea pentru drepturile acestora. Faptul că poziția comunității științifice s-a schimbat la 180 de grade în ultimii cincizeci de ani poate fi, de asemenea, consecința presiunii mișcărilor LGBTQ+. Revoluția culturală dintre 1968-1969 a generat, printre altele, și emanciparea acestui grup minoritar. Mai exact, iunie 1969 este momentul care dă naștere acestei mișcări, în urma revoltei de la Stonewall Inn, din New York. Acesta este și motivul pentru care luna iunie este luna Pride. Pride este, de fapt, pe de-o parte o comemorare a evenimentelor din '69, pe de alta, expresia continuării luptei. Evenimente similare cu siguranță se întâmplaseră și în trecut, dar revoluția culturală generală a creat mediul ideal pentru emanciparea homosexualilor. Cu toate că astăzi progresiștii iau în răs apelul conservatorilor la neomarxism, acesta este curentul filosofic care a stat la baza revoluției culturale și, implicit, la baza mișcării LGBTQ+. Bineînțeles, revoluția culturală nu este ceva ce a început și s-a încheiat atunci. Suntem în continuare în plină revoluție culturală, care pe multe planuri și-a atins scopurile. Și doar ca o paranteză: nu înțeleg de ce susținătorii actuali ai revoluției culturale fug de eticheta de neomarxism, când această teorie le exprimă cel mai bine credințele.

Ne putem întreba: este oare în regulă ca o mișcare socială să determine cercetarea științifică? Este mintea modernă consecventă cu ea însăși? Dacă prin „a determina cercetarea științifică” înțelegem faptul că „o inițiază”, că motivează cercetătorii să se aplece asupra aceluși subiect, atunci cred că lucrurile sunt oneste și nu văd nimic problematic aici. Dacă, însă, prin „determinare” înțelegem faptul că o mișcare socială dă și direcția răspunsurilor cercetărilor și poate chiar impune răspunsuri, atunci cred că avem o problemă. În această direcție trebuie purtată discuția: este vorba de o cercetare onestă sau cercetările pe subiect, modul în care au fost făcute, răspunsurile și soluțiile puse pe masă sunt influențate de presiuni socio-politice?

Cred că modernitatea vine cu două mari ispite sau înșelări: cea *liberală*, pe de-o parte, și cea *ideologică*, pe de alta. Ispita *liberală* ne face să credem că totul este posibil, dar asta ar duce la confuzie și haos. Ispita *ideologică* ne face să credem că știm totul. Prima vine

din dorința iluzorie a libertății absolute, cealaltă din nevoia de înțelegere și *sens*. Orice ideologie are și o bază epistemică, pentru că trebuie să explice realitatea. S-a mai întâmplat în istorie ca diferite comunități științifice să se alinieze la ideologie. Este acesta cazul cercetărilor cu privire la natura homosexualității? Încearcă sau sunt constrânse comunitățile științifice să se alinieze la agenda mișcărilor LGBTQ+? Probabil că în unele cazuri da, în altele nu. În orice caz, ceva este sigur și din punctul meu de vedere onest exprimat: teoriile cu privire la natura homosexualității nu sunt decât niște ipoteze cu diferite grade de probabilitate. Concluzia este că nu știm ce e cu povestea asta. Tot ce se poate spune cert este faptul că homosexualitatea are într-adevăr cauze naturale. Care sunt însă exact acele cauze sau dacă homosexualitatea este sau nu o anomalie a naturii rămâne o întrebare deschisă care așteaptă în continuare răspuns.

Teoria Queer

Ispita ideologică este cât se poate de prezentă în acest caz. Dincolo de discuțiile raționale și de cercetările științifice, agresivitatea mișcării de emancipare pentru drepturile homosexualilor este evidentă. O problemă mai mare decât modul în care se poate manifesta o mișcare socială este, evident, fundamentul acesteia. Din punctul meu de vedere, principala problemă a mișcării LGBTQ+ nu este atât lupta pentru drepturile homosexualilor, ale bisexualilor sau ale persoanelor intersexuale, ci acel „Q” și acel „+” de la capătul șirului. Unele din principalele dificultăți cu privire la homosexualitate sunt potențiala promiscuitate și perversitate. Din punctul meu de vedere, orientările sexuale înnăscute nu sunt promiscue prin ele însele. Promiscuitatea nu este determinată biologic, ci ține de intenționalitate, de felul în care sunt gestionate determinațiile biologice. Cred că un heterosexual sau un homosexual pot fi la fel de depravați. În privința teoriei queer lucrurile nu stau la fel. Dar înainte să încep critica teoriei queer, trebuie să fac câteva precizări cu privire la dezbaterea în sine.

Cele două „tabere” sunt *esențialismul* și *constructivismul*. Esențialismul susține existența unor orientări sexuale inerente naturii umane, independente de contextul social. Constructivismul, pe de altă parte, susține relativismul sexual total: orientările, normele și comportamentele sexuale sunt determinate de cultura, civilizația și epoca în care apar. Esențialismul este specific științei și religiei, care încearcă să identifice adevăruri obiective. Constructivismul aparține speculațiilor unor filosofi precum Michel Foucault. Teoria queer derivă direct din constructivism. „Queer” în limba engleză înseamnă „ciudat”, „dubios”, ceva ce nu este în conformitate cu normele, oricare ar fi ele. În mișcările care luptă pentru drepturile homosexualilor, queer este norma. Cu alte cuvinte, ceea ce spune teoria queer și constructivismul social este că orice tip de orientare sexuală este legitim, dat fiind că sunt relative la diferite contexte. Queer înseamnă haos și anarhie sexuală și identitară. Queer este motivul pentru care suntem

adesea oripilați de ceea ce vedem la paradele gay. Teoria queer stă în spatele modei adolescenților și multor tineri derutați de astăzi care își schimbă orientarea sexuală de la o zi la alta. De aici vine haosul, agresivitatea și abominațiile fără precedent pe care le promovează mișcările LGBTQ+.

Vorbeam mai sus despre cele două ispite mari și distructive ale modernității. Queer cade până la capăt în ambele. Este exemplul perfect de deturnare a minții moderne și de ratare a țintei. Ideologia oripilantă queer este cauza principală pentru care lupta homosexualilor pentru drepturile lor va fi în continuare văzută ca ceva... queer.

Concluzie

Totuși, dincolo de aceste aspecte iraționale, este justificată lupta persoanelor gay pentru drepturile lor? Așa cum spuneam și mai sus, într-un context socio-politic liberal, modern, lupta lor este la fel de justificată ca lupta altor minorități pentru drepturile lor, cât timp se poate dovedi că astfel de drepturi nu aduc niciun prejudiciu altor persoane. Orice formă de agresivitate și îndoctrinare este un astfel de prejudiciu. În esență, orientările sexuale dovedite ca înnăscute, cât timp nu sunt impuse cu agresivitate sau promovate ca și cum ar fi opțiuni de viață accesibile oricui, nu au cu ce să afecteze pe nimeni. Însă în momentul de față, pachetul mișcărilor LGBTQ+ nu este mai puțin toxic decât oricare altă ideologie absurdă, anti-liberală, anti-modernă, irațională... pe scurt, din nou, queer. Dacă *adevărul* este dezideratul principal al modernității, în mod cert este ceva cu care mișcările LGBTQ+ nu au de a face. Cercetările științifice de orice fel vor fi întotdeauna binevenite, cât timp reușesc să-și păstreze cunoașterea *adevărului*, a realității *așa cum este*. Însă numai într-o lume condusă de orbi astfel de mișcări ar putea fi acceptate cât timp își vor găsi bazele în speculații filosofice precum constructivismul social, relativismul și haosul dezlănțuit.

NOTE

1. Murad, Mohammad Hassan; Elamin, Mohamed B.; Garcia, Magaly Zumaeta; Mullan, Rebecca J.; Murad, Ayman; Erwin, Patricia J.; Montori, Victor M. (February 2010). „Hormonal therapy and sex reassignment: a systematic review and meta-analysis of quality of life and psychosocial outcomes”. *Clinical Endocrinology*. **72** (2): 214-231. doi:10.1111/j.1365-2265.2009.03625.x ↑
2. Smith, Y.L.; Van Goozen, S.H.; Cohen-Kettenis, P.T. (April 2001). „Adolescents with gender identity disorder who were accepted or rejected for sex reassignment surgery: a prospective follow-up study”. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. **40** (4): 472-81. doi:10.1097/00004583-200104000-00017. ↑

3. Dhejne, Cecilia; Lichtenstein, Paul; Boman, Marcus; Johansson, Anna L. V.; Långström, Niklas; Landén, Mikael (22 February 2011). „Long-Term Follow-Up of Transsexual Persons Undergoing Sex Reassignment Surgery: Cohort Study in Sweden” ↑

Imagine: Pieter Bruegel cel Bătrân, Parabola Orbilor (1568). Sursa: Wikiart.